

Ämnesprov, läsår 2013/2014

Geografi

Bedömningsanvisningar

Årskurs

6

Innehåll

Allmän information

Bedömningsanvisningarnas struktur.....	3
Resultatrapport och provresultat.....	5
Betygsgränser för provbetyget.....	5
Sammanfattning	6

Bedömningsanvisningar Delprov A

Uppgift 1-4	7
Uppgift 5-6	8
Uppgift 7	10
Uppgift 8a.....	12
Uppgift 8b	14
Uppgift 9	16
Uppgift 10	17
Uppgift 11	19
Uppgift 12	20
Uppgift 13	22
Uppgift 14	24
Uppgift 15	26

Bedömningsanvisningar Delprov B

Uppgift 16	27
Uppgift 17	28
Uppgift 18	29
Uppgift 19	31
Uppgift 20	33
Uppgift 21	36
Uppgift 22	38
Uppgift 23	39
Uppgift 24	40
Uppgift 25	42
Uppgift 26-28	43
Uppgift 29	44
Uppgift 30	45
Uppgift 31	46
Räkna fram provbetyg.....	48
Exempel på ifylld resultatrapport.....	49
Centralt innehåll	50
Resultatrapport	51

En grupp vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier vid Uppsala universitet utarbetar på Skolverkets uppdrag de nationella proven i geografi för åk 6 och 9.

Projektledare

Lena Molin
lena.molin@edu.uu.se

Provansvarig

Hanna Karlsson
hanna.karlsson@edu.uu.se

Ansvarig på Skolverket

Jessica Jarhall
jessica.jarhall@skolverket.se

Beställningar och distribution

Tommy Mobrin, tfn: 08-690 94 90
FS ProfLog AB, 162 89 Stockholm

**För aktuella kontaktuppgifter:
www.natprov.edu.uu.se**

Institutionen för pedagogik, didaktik och
utbildningsstudier
Box 2136
750 02 Uppsala
E-post: natprov.geografi@edu.uu.se
Hemsida: www.natprov.edu.uu.se

Samarbetspartners

Nationellt centrum för svenska som andra språk,
Stockholms universitet
Specialpedagogiska Skolmyndigheten, Stockholm
Kulturgeografiska institutionen, Uppsala
universitet

Institutionen för geovetenskaper, Uppsala
universitet

Allmän information

Detta häfte ska användas av läraren vid bedömningen av det nationella provet i geografi, Delprov A och Delprov B. I häftet finns introduktion till bedömning, bedömningsanvisningar till enskilda uppgifter samt den resultatrapport som ska användas för att sammanställa elevernas provresultat.

I kursplanen framhålls att undervisningen i ämnet geografi ska ge eleverna möjlighet att utveckla fyra förmågor. Bedömningen av ämnesprovet sker i relation till dessa förmågor och utgår från kunskapskravet. Kursplanens fyra förmågor prövas i båda proven. Genom undervisningen i ämnet geografi ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen,
- utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen,
- göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker, och
- värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.

Bedömningsanvisningarnas struktur

Bedömningsanvisningarna till de enskilda uppgifterna är i de flesta fall uppbyggda enligt följande struktur:

- Uppgiftsnummer samt uppgiftsformulering
- Del av kunskapskrav som bedömningen utgår från
- Bedömningsaspekter
- Beskrivning av progressionen
- Exempel på autentiska elevsvar med kommentarer på olika nivåer (E, C och A)

Sist i detta häfte finns den resultatrapport som läraren fyller i för varje elev där resultatet på de enskilda uppgifterna räknas samman och summeras till ett provbetyg. Resultatrapporten finns även sist i Delprov B.

Bedömningsaspekter

Bedömningsaspekterna lyfter fram vilka aspekter av elevsvaren som bedömningen ska fokusera på.

En återkommande bedömningsaspekt gäller **relevansen** i elevens svar. I bedömningsanvisningen finns exempel på vad som är ett relevant svar på en viss fråga, men utprövningar av uppgifterna visar att det finns stor spridning mellan vad olika elever väljer att ta upp i sina svar. När eleven tar upp ett annat innehåll än det som exemplifieras i bedömningsanvisningen ska läraren bedöma om svaret är relevant eller inte. I vissa fall är

en del av elevsvaret relevant medan en annan del innehåller felaktigheter/irrelevanta resonemang. I sådana fall ska bedömningen utgå från den del av elevsvaret som är relevant. Den del av elevsvaret som innehåller felaktigheter/irrelevanta resonemang ska därmed inte påverka bedömningen av det innehåll som faktiskt ger belägg för en viss nivå.

En annan återkommande bedömningsaspekt är om elevsvaret innehåller **enkla** eller **komplexa orsakssamband**. Här följer en kort beskrivning av vad som menas med dessa begrepp.

Enkla orsakssamband: Kännetecknas av att eleven kan koppla samman orsak och verkan, t.ex. x leder till y. Orsakssambandet innehåller endast ett led eller annorlunda uttryckt två faktorer som relaterar till varandra.

Komplexa orsakssamband: Kännetecknas av att eleven kan koppla samman orsak och verkan i flera led och se hur flera faktorer relaterar till varandra, t.ex. x leder till y som i sin tur leder till z *eller* eftersom x och y samverkar förstärks konsekvensen z. Komplexa orsakssamband kan också innehålla konkretiseringar eller exempel som förtydligar sambanden.

Ytterligare en aspekt av bedömningen gäller elevernas användning av **geografiska begrepp**. Vad ett geografiskt begrepp är måste avgöras av i vilket sammanhang begreppet förekommer. För att ge vägledning om vad ett geografiskt begrepp kan vara i den specifika uppgiftskontexten har exempel på geografiska begrepp strukturerats under i elevsvaren. Även mer vardagliga begrepp, t.ex. vatten eller befolkning bedöms som geografiska begrepp.

När begreppsanvändning bedöms är kravet att begreppen ska förekomma i relevanta sammanhang för nivå E och C, eller användas genomgående i relevanta sammanhang för nivå A. Det ska alltså framgå av sammanhanget att eleven har en korrekt förståelse för innebörden av begreppet. Grammatiska fel, t.ex. en felaktig tempusböjning eller stavningsfel ska inte påverka bedömningen.

Beskrivning av progressionen

Elevens svar på respektive uppgift kan ge belägg för nivåerna E, C och/eller A. Matrisen under rubriken ”Beskrivningen av progressionen” visar hur progressionen ser ut för respektive uppgift. Progressionen utgår från bedömningsaspekterna.

Exempel på elevsvar

Till varje uppgift ges exempel på elevsvar som ger belägg för E, C och/eller A. Exempelsvaren är autentiska och kommer från de utprovningar som gjorts av uppgifterna. Till varje exempelsvar finns kommentarer som förklarar varför elevsvaret bedömts ge belägg för en viss nivå.

Resultatrapport och provresultat

Elevens resultat sammanställs i den resultatrapport för hela provet som finns som kopieringsunderlag sist i detta häfte. Resultatrapporten finns även sist i Delprov B. I resultatrapporten förs resultatet för varje uppgift in genom att sätta kryss i respektive uppgifts beläggsruta/beläggsrutor. Det är viktigt att notera att belägg för en högre nivå också ger belägg för de lägre nivåerna på samma uppgift. Uppgifter som prövar nivå E kan ge 1 belägg, uppgifter som prövar nivå C kan ge 2 belägg och uppgifter som prövar nivå A kan ge 3 belägg.

Summering av resultat

När resultatrapporten är ifylld räknas den totala summan belägg på varje nivå samman. Läraren ska också fylla i om beläggen på varje nivå är fördelade på alla förmågor. Informationen är nödvändig eftersom det för provbetygen E och C krävs belägg för samtliga fyra förmågor på respektive nivå. För provbetyget A är villkoret att eleven fått belägg för nivå A på tre av de fyra förmågorna. Informationen är också nödvändig för att kunna sätta provbetygen B och D. För provbetyget D krävs exempelvis belägg för nivå C på minst två av förmågorna. Slutligen räknas summan ut för det totala antalet belägg eleven fått på ämnesprovet.

Exempel på hur en ifylld resultatrapport ser ut finns på s. 49 i detta häfte.

Betygsgränser för provbetyget

Provbetyget avgörs dels av hur många belägg eleven fått på provet totalt, dels av om beläggen är fördelade på flera förmågor. Betygsgränser för provbetyg framgår av följande tabell:

Provbetyg	Minsta antal belägg totalt	Fördelning
E	19	» Belägg för E ska vara fördelade på samtliga förmågor.
D	29	» Belägg för E ska vara fördelade på samtliga förmågor. » Totalt 9 av beläggen ska finnas på nivå C eller A. » Belägg för C ska vara fördelade på två förmågor.
C	36	» Belägg för C ska vara fördelade på samtliga förmågor. » Totalt 12 av beläggen ska vara finnas på nivå C eller A.
B	46	» Belägg för C ska vara fördelade på samtliga förmågor. » Totalt 6 av beläggen ska finnas på nivå A. » Belägg för A är fördelade på två förmågor.
A	51	» Belägg för C ska vara fördelade på samtliga förmågor. » Totalt 9 av beläggen ska finnas på nivå A. » Belägg för A är fördelade på tre förmågor.

Sammanfattning

- » I bedömningsanvisningen till respektive uppgift anges vilken del av kunskapskravet som uppgiften prövar.
- » Bedömningsaspekter och beskrivning av progressionen ger underlag för bedömningen av varje uppgift.
- » Till uppgifterna finns exempel på autentiska elevsvar för varje nivå (E, C och/eller A).
- » Kommentarer till exempelsvaren förklarar varför de bedömts ge belägg för en viss nivå.
- » Belägg för kunskaper på en högre nivå (t.ex. A) ger också belägg för de lägre nivåerna på samma uppgift (E och C). Det innebär att en uppgift kan ge upp till 3 belägg.
- » Elevens resultat sammanställs i resultatrapporten.
- » Antalet belägg summeras för varje nivå och för varje förmåga.
- » Antalet belägg summeras för hela provet.
- » Ett villkor för samtliga provbetyg är att beläggen är fördelade på flera förmågor.

För mer information om nationella prov i geografi besök provgruppens hemsida: www.natprov.edu.uu.se

GEOGRAFISKA BEGREPP

Uppgift 1-4

Uppgift 1-4 består av frågor som prövar elevens förmåga att använda geografiska begrepp.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett **i huvudsak** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- Antal korrekta svar.

Beskrivning av progressionen

Uppgift 1-4 bedöms tillsammans. Det totala antalet korrekta svar på uppgifterna räknas samman och bedöms enligt beskrivning av progressionen nedan.

Belägg för nivå E
2-4 korrekta svar

Korrekta svar uppgift 1-4

1. Nederbörd
2. Skala
3. Medellivslängd
4. Rullstensås

Max antal korrekta svar: 4

GEOGRAFISKA BEGREPP

Uppgift 5-6

Uppgift 5-6 består av frågor som prövar elevens förmåga att använda geografiska begrepp.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- Antal korrekta svar.

Beskrivning av progressionen

Uppgift 5-6 bedöms tillsammans. Det totala antalet korrekta svar på uppgifterna räknas samman och bedöms enligt beskrivning av progressionen nedan. Det totala antalet korrekta svar är 10 (7+3).

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
5-6 korrekta svar	7-8 korrekta svar	9-10 korrekta svar

Korrekta svar uppgift 5

Stad =	3	(Större tätort)
Barrskogsområde =	7	(Taiga)
Lavin =	11	(Snöskred)
Orkan =	6	(Tyfon)
Flod =	1	(Vattendrag)
Inlandsis =	5	(Glaciär)
Område =	8	(Region)

Max antal korrekta svar: 7

Korreakta svar uppgift 6

a) Av elevens förklaring framgår att begreppet kontinent handlar om ett stort landområde/en landmassa.

Exempelsvar: *Ett stort område, t.ex. Afrika.*

Exempelsvar: *Ungefär som en världsdel.*

b) Av elevens förklaring framgår att eleven förstår att begreppet återvinning handlar om att återanvända avfall/skräp.

Exempelsvar: *Om man till exempel slänger sina kläder i en särskild tunna så kan andra som behöver dem få kläderna.*

Exempelsvar: *Till exempel när man pantar burkar.*

c) Av elevens förklaring framgår att eleven förstår att begreppet flykting handlar om en människa som flyr sitt hem.

Exempelsvar: *Det är folk som kommer hit från andra länder för att det är krig.*

Exempelsvar: *Människor som flyttar från sina egna länder på grund av att det är farligt där.*

Max antal korrekta svar: 3

JORDYTAN FÖRÄNDRAS

Uppgift 7

Varför bildades en ny ö just här? Förklara med hjälp av kartan.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om natur- och kulturlandskap och visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om processer som formar och förändrar jordytan, samt vilka konsekvenser det kan få för människor och natur.

Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven kopplar uppkomsten av Surtsey till plattgränsen och/eller vulkanism.
- Om eleven tar upp plattornas rörelse från varandra (spridningszon) och förklarar hur detta hör ihop med vulkanism/vulkanutbrott.
- I vilken utsträckning eleven använder relevanta geografiska begrepp.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Elevens förklaring kopplas antingen till: plattgränsen eller vulkanism/vulkanutbrott. Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.	Elevens förklaring kopplas både till: plattgränsen och vulkanism/vulkanutbrott. Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.	Elevens förklaring kopplas både till: plattornas rörelse från varandra (spridningszon) och förklarar hur detta hör ihop med vulkanism/vulkanutbrott. Geografiska begrepp används genomgående i relevanta sammanhang.

Vanliga anledningar till att elevsvar inte ger belägg för nivå E

Om eleven enbart förklarar uppkomsten av Surtsey med att två plattor kolliderar med varandra ges inte belägg för nivå E.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Ön bildades mellan två olika plattor.

Kommentar: Av elevens förklaring framgår att eleven förstår att uppkomsten av Surtsey har att göra med plattgränsen. Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Där är gränsen mellan Eurasiska plattan och Nordamerikanska plattan och det förklarar att det bildades en ny ö där. Det kanske även var en vulkan där under vattnet och då fick den ett utbrott och då bildades Surtsey.

Kommentar: Eleven kopplar uppkomsten av ön till plattgränsen och vulkanism. Eleven kopplar däremot inte samman plattgränsen med vulkanism. Eleven använder geografiska begrepp i relevanta sammanhang.

Exempel på elevsvar som ger belägg för A

Det har med vulkaner att göra. Det blir ett vulkanutbrott i vattnet, eller alltså under vattnet. Det kommer lava/magma upp över ytan och bildar en ö - när lavan stelnar. Det beror på att ön ligger precis där eurasiska plattan och den nordamerikanska plattan delar på sig och då blir det ett hål mellan dem och lavan flyter igenom.

Kommentar: Eleven förklarar uppkomsten av ön med att det finns en plattgräns där och att plattorna rör sig från varandra. Eleven kopplar samman detta med vulkanism och geografiska begrepp används genomgående i relevanta sammanhang.

DITT KÖP GÖR SKILLNAD

Uppgift 8a

Varför är Mollys första fråga viktig om hon vill bidra till hållbar utveckling? Resonera.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan resonera kring frågor som rör hållbar utveckling och ger då **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda förslag på miljöetiska val och prioriteringar i vardagen.

Bedömningsaspekter

- Om elevens förklaring är relevant.
- I vilken utsträckning elevens förklaring innehåller enkla/komplexa orsakssamband.
- I vilken utsträckning elevens förklaring utgår från olika perspektiv, t.ex. människa - samhälle - natur *eller* fattiga - rika *eller* lokalt - globalt *eller* på kort sikt - på lång sikt.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven förklarar är relevant och innehåller ett enkelt orsakssamband .	Eleven förklarar är relevant och innehåller antingen ett komplext orsakssamband eller utgår från olika perspektiv , t.ex. människa - samhälle - natur.	Eleven förklarar är relevant och innehåller flera komplexa orsakssamband och utgår från olika perspektiv , t.ex. människa - samhälle - natur.
Exempel på ett enkelt orsakssamband: <i>För om det är en massa gifter i jackan kan man bli allergisk.</i>	Exempel på ett komplext orsakssamband: <i>Om det är giftiga ämnen i kläderna så kan både den som köper jackan och de som tillverkade den få i sig gifterna. Det kan leda till cancer.</i>	Exempel på ett komplext orsakssamband, se C.

Exempel på relevanta förklaringar kan handla om att giftiga ämnen:

- kan förstöra marken
- kan vara ohälsosamma för de som arbetar med tillverkningen av jackan
- skadar djur och växter
- som sprutas på t.ex. bomull kan förorena grundvatten/vattendrag
- kan leda till att konsumenten får i sig gifterna

- kan följa med vattnet ut i naturen när plagget tvättas
- kan förstöra miljön för kommande generationer

Vanliga anledningar till att elevsvar inte ger belägg för nivå E

Eleven har enbart återgett texten om hållbar utveckling som finns i inledningstexten till frågan, t.ex: *Så att det blir bra levnadsvillkor för människor idag och i framtiden och ett samhälle utan stora orättvisor.*

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Det kan vara så att man inte tål dem ämnen dom sprutar i bomullet. Sen när den personen blir sjuk så smittar kanske sjukdomen eller allergin av nått slag till någon annan och då kan ännu fler bli sjuka.

Kommentar: Elevsvaret innehåller en relevant förklaring med ett enkelt orsakssamband i första meningen. Sista delen, som handlar om smittspridning, är irrelevant och kan därför bortses från.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Det är inte bra om man haft giftiga ämnen i jackan för både människorna som jobbar och naturen kan bli skadade. Om man slänger jackan kan dessa ämnen spridas och det är ju inte heller bra för jordens framtid.

Kommentar: Eleven förklarar att giftiga ämnen kan skada både de som arbetar med tillverkningen och naturen. Eleven utvecklar förklaringen om hur miljön påverkas med att jackan även efter att den har kastats, kan sprida giftiga ämnen. Detta resonemang är exempel på ett komplext orsakssamband. Eleven utgår från olika perspektiv (människa och natur, på kort och lång sikt) men eftersom elevsvaret enbart innehåller *ett* komplext orsakssamband bedöms elevsvaret ge belägg för nivå C.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Vi måste ha en bra miljö. Dessa besprutningsmedel kan rinna ner i byns vatten och förorena det. Det påverkar också djurlivet i närheten vilket är dåligt. Djuren och människorna har då dåligt med vatten vilket vi måste ha för att överleva. Dessa färgämnen är inte heller bra. Folk kan vara allergiska och de kan bli sjuka om de får i sig gift i miljön. Vad gör man om man inte vill ha jackan längre? Eftersom det finns gifter i kan bara vissa saker återvinnas och gifterna måste hållas i säkert förvar så att dem inte sprids i naturen.

Kommentar: Elevens förklaring är relevant och utgår från olika perspektiv (djur - människor). Eleven visar även på ett framtidsperspektiv eftersom eleven diskuterar återvinning. Elevens förklaring innehåller dessutom flera komplexa orsakssamband genom att eleven förklarar orsakssamband i flera led (t.ex. om hur gift kan förorena vatten och i sin tur leda till brist på rent vatten).

DITT KÖP GÖR SKILLNAD

Uppgift 8b

Varför är Mollys andra fråga viktig om hon vill bidra till hållbar utveckling? Resonera.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan resonera kring frågor som rör hållbar utveckling och ger då **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda förslag på miljöetiska val och prioriteringar i vardagen.

Bedömningsaspekter

- Om elevens förklaring är relevant.
- I vilken utsträckning elevens förklaring innehåller enkla/komplexa orsakssamband.
- I vilken utsträckning elevens förklaring utgår från olika perspektiv, t.ex. människa - samhälle - natur *eller* fattiga - rika *eller* lokalt - globalt *eller* på kort sikt - på lång sikt.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven förklarar är relevant och innehåller ett enkelt orsakssamband.	Eleven förklarar är relevant och innehåller antingen ett komplext orsakssamband eller utgår från olika perspektiv , t.ex. på kort sikt - på lång sikt.	Eleven förklarar är relevant och innehåller flera komplexa orsakssamband och utgår från olika perspektiv , t.ex. på kort sikt - på lång sikt.
Exempel på ett enkelt orsakssamband: <i>För om de inte får bra betalt kan de inte köpa mat.</i>	Exempel på ett komplext orsakssamband: <i>Om de som arbetar får bra lön så kan de låta barnen gå i skolan och då kan de få ett bra jobb när de är stora och ett bättre liv.</i>	Exempel på ett komplext orsakssamband, se C.

Exempel på relevanta förklaringar kan handla om att rimliga löner:

- kan förhindra att arbetskraften utnyttjas, t.ex. barnarbete/slavarbete
- kan leda till att de som arbetar ges möjlighet att försörja sig själva och sina familjer
- kan minska orättvisor mellan människor
- kan leda till minskad fattigdom, bättre sociala villkor samt en positiv utveckling i landet där jackan tillverkas

Vanliga anledningar till att elevsvar inte ger belägg för nivå E

Eleven har enbart återgett texten om hållbar utveckling som finns i inledningstexten till frågan, t.ex: *Så att man vet att det blir bra levnadsvillkor för människor idag och i framtiden och ett samhälle utan stora orättvisor.*

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

För att det inte är rättvist om någon inte får rimligt betalt. Folk ska inte behöva jobba och sedan knappt få någon lön. Det är inte hållbar utveckling.

Kommentar: Eleven ger en relevant förklaring till varför frågan är viktig, att det är orättvist med orimliga löner. Elevens förklaring innehåller ett enkelt orsakssamband.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Människor som sitter och tillverkar kläder i t.ex. Kambodja måste få sin lön för att dom jobbar också. Så att dom människorna kan försörja sina familjer för dom måste ha mat, kläder och tillgång till skola så att barnen i sin tur kan få jobb och så. Molly vill ju inte köpa kläder som plågar människor förstås.

Kommentar: Elevens förklaring är relevant eftersom eleven kopplar samman lön med människors försörjningsmöjligheter. Den innehåller ett komplext orsakssamband genom att eleven resonerar i flera led om lörens betydelse för en familj.

Alla människor måste behandlas lika och alla ska ha lika mycket betalt, oavsett om det är en svensk man eller en indisk kvinna. Kvinnan i Indien kanske är fattig och behöver dom pengarna mer än vad den svenska mannen gör.

Kommentar: Eleven ger en relevant förklaring (rättvisa) och elevens förklaring utgår från olika perspektiv (kvinnor - män, fattiga - rika).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Vi måste få leva i ett samhälle där alla får en lön som dem har rätt till. I fattigare länder kan företag utnyttja arbetskraft bara för att det inte finns så mycket arbete i landet. Det är bra att dem får ett jobb men då ska dem ha bra betalt. Hur ska dem kunna bygga upp ett samhälle till nästa generation om dem inte får några pengar. Då kan dem inte leva som i andra länder och det fortsätter med att barn och vuxna måste leva i fattigdom.

Kommentar: Eleven ger en relevant förklaring till varför frågan är viktig, nämligen att rimliga löner kan leda till att hela samhället utvecklas. Elevens förklaring innehåller komplexa orsakssamband, genom att eleven exemplifierar och utvecklar samband i flera led. Eleven utgår även från olika perspektiv (individ - samhälle och fattiga - rika).

FLER BARN ÖVERLEVER

Uppgift 9

Uppgiften består av fyra delfrågor som eleven besvarar med hjälp av diagrammet.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, metoder och tekniker på ett **i huvudsak/relativt väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- Antal korrekta svar.

Beskrivning av progressionen

Antalet korrekta svar räknas samman och bedöms enligt beskrivning av progressionen nedan.

Belägg för E	Belägg för C
2-3 korrekta svar	4 korrekta svar

Korrekta svar

- Mali
- Ett svar mellan 45 och 50 bedöms som korrekt
- Ett svar mellan 95 och 100 bedöms som korrekt
- Av elevens svar framgår att barnadödligheten har minskat i samtliga länder i diagrammet.

Max antal korrekta svar: 4

FLER BARN ÖVERLEVER

Uppgift 10

Vad kan det finnas för olika förklaringar till att barnadödligheten är låg i vissa länder men hög i andra? Resonera.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Dessutom för eleven resonemang om orsaker till och konsekvenser av ojämlika levnadsvillkor i världen och ger då **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda förslag på hur människors levnadsvillkor kan förbättras.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven anger relevanta förklaringar till att barnadödligheten skiljer sig åt mellan olika länder.
- I vilken utsträckning elevens resonemang innehåller enkla/komplexa orsakssamband.
- I vilken utsträckning elevens resonemang utgår från olika perspektiv, t.ex. från situationen i länder med såväl låg som hög barnadödlighet.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven anger en relevant förklaring till att barnadödligheten skiljer sig åt mellan olika länder.	Eleven anger olika relevanta förklaringar till att barnadödligheten skiljer sig åt mellan olika länder.	Eleven anger olika relevanta förklaringar till att barnadödligheten skiljer sig mellan olika länder.
Elevens resonemang innehåller ett enkelt orsakssamband	Elevens resonemang innehåller antingen ett komplext orsakssamband eller Elevens resonemang utgår från olika perspektiv , t.ex. från situationen i länder med såväl låg som hög barnadödlighet.	Elevens resonemang innehåller både flera komplexa orsakssamband och Elevens resonemang utgår från olika perspektiv , t.ex. från situationen i länder med såväl låg som hög barnadödlighet.
Exempel på ett enkelt orsakssamband: <i>I fattiga länder där det är svårt är det många barn som dör.</i>	Exempel på ett komplext orsakssamband: <i>I många länder är det krig och det kan göra att barn dör. De kanske måste bli soldater och kriga eller så blir barnen eller deras föräldrar dödade i kriget.</i>	Exempel på ett komplext orsakssamband, se C.

Exempel på relevanta förklaringar kan handla om:

- hur länders ekonomiska västånd påverkar levnadsvillkoren för barn
- betydelsen av tillgång till sjukvård och hälsovård
- hur konflikter och politisk instabilitet kan leda till ökad barnadödlighet
- jämställdhet, t.ex. skillnader på hur flickor behandlas i olika länder
- olika tillgång till mat och rent vatten
- olika tillgång till utbildning och skola
- betydelsen av barnarbete

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Det kan bero på att sjukvården blivit bättre i vissa länder och då kan fler barn slippa farliga sjukdomar som de kan dö av.

Kommentar: Eleven anger en relevant förklaring, bättre sjukvård, och förklarar med ett enkelt orsakssamband hur detta påverkar barnadödligheten (färre barn dör av farliga sjukdomar).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Det beror på om landet är i krig, om det är fattigt osv. Om man bor i ett krigsdrabbat land är det större risk att barn dör. Och om man bor i ett fattigt land kanske det inte finns pengar till sjukvård och då blir det kanske svårt att vaccinera alla barn, så att de slipper riskera drabbas av sjukdomar. Många barn dör av farliga sjukdomar och kan till och med dö av ett litet myggbett.

Kommentar: Eleven tar upp två relevanta förklaringar (krig och fattigdom som leder till sjukdomar). Resonemanget om vaccination innehåller ett komplext orsakssamband genom att eleven ger exempel och visar på orsakssamband i flera led.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

I vissa länder är det jättetorr och då är det svårt att odla mat där. Vattnet räcker nog inte heller till. I t.ex. Mali finns det många sjukdomar som Mali inte har botemedel för och barn är särskilt utsatta för dessa sjukdomar. I vissa länder bor det så många att maten inte räcker. Att barn jobbar kan säkert också påverka då det sliter på deras kroppar. I Sverige är barnarbete förbjudet och alla barn har mat. Om det är ett land med krig så dör säkert flera barn eller om föräldrarna dör så inte barnet får någon mat. Hygien spelar stor roll. Sverige har bra hygien jämfört med Afghanistans hygien. Sjukdomar sprids via hygien oftast. Rent vatten är det inte alla barn som har. Om man dricker smutsigt vatten kan man bli sjuk.

Kommentar: Eleven tar upp flera relevanta förklaringar till varför barnadödligheten kan skilja sig åt mellan olika länder, t.ex. tillgång till vatten och mat, barnarbete och krig. Elevens resonemang innehåller flera komplexa orsakssamband där eleven förklarar hur olika orsaker samverkar. Eleven tar också upp relevanta exempel samt jämför förhållanden i länder med hög respektive låg barnadödlighet (olika perspektiv).

KARTAN

Uppgift 11

Uppgiften består av sex delfrågor som eleven besvarar med hjälp av kartan.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, metoder och tekniker på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- Antal korrekta svar.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
5-7 korrekta svar	8-10 korrekta svar	11-12 korrekta svar

Korrekta svar

a) Cirkeln med röd fyllning ska vara inringad

b) Karachi

c) Irak och Pakistan **Obs!** Om båda alternativen är markerade innebär det **två** korrekta svar.

d) Islamabad

e) 8 848

f) Korrekta svar framgår av tabellen nedan. Varje fråga i tabellen kan ge **ett** korrekt svar, även när det korrekta svaret är två kryss. Max antal korrekta svar i tabellen är 6.

	Stämmer för		
	Iran	Indien	Inget av länderna
Landet ligger norr om ekvatorn	X	X	
Landet har kust mot havet	X	X	
Landet ligger väster om Afghanistan	X		
Landet har flera städer med över 5 000 000 invånare		X	
Landet har gräns mot Nepal		X	
Huvudstaden ligger i landets södra del			X

Max antal korrekta svar på uppgiften som helhet är 12 (6+6).

Uppgift 12

a) Först ska ni ta reda på hur människor påverkas av buller. Ni ska intervjua människor som bor i områden med störande ljud. Resultatet ska rapporteras till kommunens politiker. Klassen åker till plats A/B/C/D/E/F. Förklara varför denna plats passar bra för att ta reda på hur människor påverkas av buller.

b) Sedan ska ni studera människors resvanor. Ni ska göra intervjuer med människor som reser till eller från sina arbeten. Resultatet ska användas för att planera nya busslinjer i staden. Klassen åker till plats A/B/C/D/E/F. Förklara varför denna plats passar bra för att studera människors resvanor.

c) Till sist ska ni undersöka hur turister upplever staden. Ni ska göra intervjuer med turister för att ta reda på vilka platser de har tänkt att besöka. Klassen åker till plats A/B/C/D/E/F. Förklara varför du tycker att denna plats passar för att intervjua turister.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, metoder och tekniker på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning elevens förklaringar utgår från kartan och är relevanta.
- I vilken utsträckning elevens förklaringar innehåller enkla/komplexa orsakssamband.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven förklarar utgår från kartan och är relevant i minst två av delfrågorna.	Eleven förklarar utgår från kartan och är relevant i minst två av delfrågorna.	Eleven förklarar utgår från kartan och är relevant i samtliga delfrågor.
Förklaringarna innehåller enkla orsakssamband .	En förklaring innehåller ett komplext orsakssamband , t.ex. genom exemplifiering eller att flera orsaker anges.	Minst två av förklaringarna innehåller ett komplext orsakssamband , t.ex. genom exemplifiering eller att flera orsaker anges.

Kommentar: Valet av plats är inte det viktiga, det är hur eleven förklarar sitt val som ska bedömas. Eleven kan även välja fler än en plats om det framgår tydligt att eleven utgår från kartan.

Vanliga anledningar till att elevsvar inte ger belägg för nivå E

Eleven missförstår informationen i kartan, t.ex. tolkar objekt i kartan på felaktigt sätt och baserar sin förklaring på den felaktiga tolkningen.

Exempel på elevsvar med enkla orsakssamband

- a) Eleven har valt plats D. *För att det ser ut att vara en motorväg och det låter mycket om det är många bilar.*
- b) Eleven har valt plats E. *Det är mitt i staden och därifrån åker folk till och från jobbet.*
- c) Eleven har valt plats F. *Det ser ut att vara en tågstation och det kan komma turister från andra ställen med tåg.*

Exempel på elevsvar med komplexa orsakssamband

- a) Eleven har valt plats D. *Den här platsen är bra att testa eftersom det kommer många ljud och buller därifrån. En av anledningarna till det är att dom bor nära en motorväg. Där så åker det bilar, bussar och lastbilar både på natten och på dagen. Den platsen är också ganska nära en hamn. Jag kan tänka mig att det kommer många båtar och färjor som låter mycket.*
- b) Eleven har valt plats C. *Med tanke på att många av jobben i städer ofta är i stan så åker nog många från Gaffelbyn in till stan. Det området är ju faktiskt nästan isolerat av skog och dessutom finns det bara två vägar från området in till stan och de är på samma sida och därför är det en bra plats att åka till.*
- c) Eleven har valt plats E och C. *Plats E tror jag att turister är vid pga att det är ganska centralt. Då behöver de inte gå så långt för att se Sundsvalls sevärdigheter. Dessutom är det ett ställe där det finns många hotell och restauranger och där vill man som turist bo. Plats C valde jag för att vissa turister inte gillar att gå och titta i stan hela dagarna. De kanske vill se lite mer av naturen och bo vid lite mysigare ställen ifrån stan. Det är också en utsiktsplats där vilket turister brukar gilla.*

Kommentar: Eftersom bedömningen av uppgift 12 bygger på en kombination av hur eleven svarat på olika delfrågor ges här inte exempel på hela elevsvar utan enbart exempel på hur enkla eller komplexa orsakssamband ser ut.

Uppgift 13

Varför finns det mer odlad jord i Skåne jämfört med i norra Sverige? Förklara.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om natur- och kulturlandskap och visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om processer som formar och förändrar jordytan, samt vilka konsekvenser det kan få för människor och natur. I resonemangen beskriver eleven **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan natur- och kulturlandskap, naturresurser och hur befolkningen är fördelad.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven kopplar sin förklaring till klimat, jordförhållanden och/eller topografi.
- I vilken utsträckning elevens förklaring innehåller enkla/komplexa orsakssamband.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven kopplar sin förklaring till en faktor ; klimat eller jordförhållanden eller topografi.	Eleven kopplar sin förklaring till en faktor ; klimat eller jordförhållanden eller topografi.	Eleven kopplar sin förklaring till två faktorer ; klimat och/eller jordförhållanden och/eller topografi.
Elevens förklaring innehåller ett enkelt orsakssamband .	Elevens förklaring innehåller ett komplext orsakssamband .	Elevens förklaring innehåller ett komplext orsakssamband .
Exempel på ett enkelt orsakssamband: <i>Det är bra mark att odla på i Skåne.</i>	Exempel på ett komplext orsakssamband: <i>I Skåne har det blivit lera i jorden efter istiden och det gör att växter trivs vilket är bra om man vill odla.</i>	Exempel på ett enkelt orsakssamband, se C.

Kommentar: De viktigaste orsakerna till att det finns mer odlad jord i Skåne jämfört med i norra Sverige handlar om de naturgeografiska förutsättningarna (t.ex. klimat, jordförhållanden och topografi). Om eleven enbart har gett en kulturgeografisk förklaring, t.ex. kopplar förklaringen till historiska orsaker, kan läraren bedöma förklaringen som relevant, men som mest ges då belägg för nivå C (om förklaringen innehåller ett komplext orsakssamband).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Eftersom det är mycket varmare i Skåne växer det bättre där.

Kommentar: Eleven kopplar sin förklaring till klimatet. Förklaringen innehåller ett enkelt orsakssamband (förutsättningar för jordbruk förbättras av varmt klimat).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

I norra Sverige är det väldigt kallt. Det är svårt att odla eftersom växterna fryser och därför har det inte blivit så mycket odlingar i norra Sverige.

Kommentar: Eleven kopplar sin förklaring till klimatet. Förklaringen innehåller ett komplext orsakssamband genom att eleven exemplifierar på vilket sätt klimatet påverkar växterna.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Det beror på flera saker. Dels är det varmare klimat i Skåne om man jämför med i norr vilket är bra om man ska odla. I norra Sverige är det kallt nästan hela tiden och då blir det inte så länge som växterna kan växa. Sen är det också väldigt platt och bra mark i Skåne och då blir det ju lättare att odla där.

Kommentar: Elevens förklaring kopplas till klimat, jordförhållanden och topografi. Eleven utvecklar sina förklaringar i flera led (komplexa orsakssamband).

Uppgift 14

Vilka fördelar och nackdelar finns med konstbevattning? Resonera.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om natur- och kulturlandskap och visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om processer som formar och förändrar jordytan, samt vilka konsekvenser det kan få för människor och natur. I resonemangen beskriver eleven **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan natur- och kulturlandskap, naturresurser och hur befolkningen är fördelad.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven anger relevanta fördelar och/eller nackdelar med konstbevattning.
- I vilken utsträckning elevens resonemang innehåller enkla/komplexa orsakssamband.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven anger antingen en relevant fördel eller nackdel med konstbevattning.	Eleven anger både en relevant fördel och nackdel med konstbevattning.	Eleven anger både en relevant fördel och nackdel med konstbevattning.
Elevens resonemang innehåller ett enkelt orsakssamband .	Elevens resonemang innehåller ett komplext orsakssamband .	Elevens resonemang innehåller flera komplexa orsakssamband .
Exempel på ett enkelt orsakssamband: <i>Det går att odla där det är varmt och torrt.</i>	Exempel på ett komplext orsakssamband: <i>Det kan leda till att man kan odla även när det är torka, t.ex. i öknen. Då kan skördarna öka och böndernas villkor bli mer stabila.</i>	Exempel på ett komplext orsakssamband; se C.

Relevanta fördelar och nackdelar kan handla om:

- **fördelar:** ökade jordbruksarealer, ökade skördar, odling i annars obrukbara områden, minskad risk för missväxt, mer stabila jordbruksförhållanden
- **nackdelar:** minskade vattennivåer i vattendrag, sjöar och grundvatten, försaltning, konflikter om vatten, om förorenat vatten används kan gifter och kemikalier sprida sig i miljön, att gifter och kemikalier som används i jordbruket kan spridas med vatten till andra områden

Vanliga anledningar till att elevsvar inte ger belägg för nivå E

Eleven blandar ihop konstbevattning med andra jordbruksmetoder, t.ex. konstgödning.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Det positiva är att maten växer bättre och då får vi mer mat. Det negativa är att det inte är bra för kroppen. Det finns gifter i.

Kommentar: Eleven tar upp en relevant fördel, att grödornas tillväxt förbättras. Elevens resonemang innehåller ett enkelt orsakssamband. Resonemanget om nackdelar bedöms inte som relevant.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Positivt med att vattna är att det växer mer. Negativt är att vattnet kan innehålla gifter och då kan marken bli förstörd och det kanske inte går att odla där på många år.

Kommentar: Eleven tar upp en relevant fördel och en relevant nackdel och elevsvaret innehåller ett komplext orsakssamband genom att eleven utvecklar sitt resonemang kring gifter i flera led.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Det som är bra är att man kan själv bestämma hur mycket man vill vattna. Även om det inte regnar så kan man vattna och då växer det även när det är torra. En negativ sak är att det går åt mycket vatten och det kan göra att vattnet tar slut någon annanstans och då kan det bli krig om vem som ska ha vattnet.

Kommentar: Eleven tar upp en relevant fördel, att man får kontroll över tillgången på vatten. Resonemanget om fördelen med konstbevattning innehåller konkretiseringar och är därför exempel på ett komplext orsakssamband. Resonemanget om det som är negativt utvecklas i flera led och är därför ytterligare ett exempel på ett komplext orsakssamband.

NAMN, LÄGE OCH STORLEK

Uppgift 15

Uppgiften består av frågor som handlar om namn, läge och storlek.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om världsdelarnas namngeografi och visar det genom att med **viss/relativt god/god** säkerhet beskriva lägen på och storleksrelationer mellan olika geografiska objekt.

Bedömningsaspekter

- Antal korrekta svar.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
5-7 korrekta svar	8-9 korrekta svar	10-12 korrekta svar

Korrekta svar

Obs! Fler än ett kryss på en delfråga gör svaret ogiltigt.

- Lund
- Tyskland
- Umeå
- Spanien
- Frankrike
- En vulkan i Italien
- Korsika
- Island
- Donau
- Skanderna
- Östersjön
- Vättern

Max antal korrekta svar: 12

JORDENS VATTEN

Uppgift 16

Var finns sötvatten? Kryssa för två alternativ.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett **i huvudsak** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- Antal korrekta svar.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E
1-2 korrekta svar

Korrekta svar

Ume älv

Tärnaglaciären

Max antal korrekta svar: 2

Uppgift 17

Vilket diagram visar rätt fördelning mellan jordens sötvatten och saltvatten? Kryssa för rätt diagram. Förklara kort ditt svar.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har **grundläggande** kunskaper om natur- och kulturlandskap och visar det genom att föra **enkla och till viss del** underbyggda resonemang om processer som formar och förändrar jordytan, samt vilka konsekvenser det kan få för människor och natur.

Bedömningsaspekter

- Om eleven kryssat för rätt diagram
- Om det av elevens förklaring framgår att eleven förstår varför fördelningen av sötvatten och saltvatten ser ut så här.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E
Eleven har kryssat för det korrekta svarsalternativet: diagrammet till vänster.
Av elevens förklaring framgår att eleven förstår varför fördelningen av sötvatten och saltvatten ser ut så här.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Eleven har kryssat för korrekt diagram.

Ex 1: *Jag tror att det är mer saltvatten för det finns flera större hav som är saltvatten.*

Ex 2: *För att det finns mindre drickbart vatten än saltvatten.*

Ex 3: *För att nästan 3/4 av jorden täcks av hav.*

Uppgift 18

Hur kan en flod bilda en så djup och stor dalgång? Förklara hur det har gått till.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har **grundläggande/goda** kunskaper om natur- och kulturlandskap och visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om processer som formar och förändrar jordytan, samt vilka konsekvenser det kan få för människor och natur.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning förklaringen berör vattnets rörelse, erosion och/eller det långa tidsperspektivet.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C
Elevens förklaring berör: antingen på vilket sätt vatten kan fungera eroderande (dvs. genom stenar, grus, sediment) eller flodens rörelse och det långa tidsperspektivet.	Elevens förklaring berör: både på vilket sätt vatten kan fungera eroderande (dvs. genom stenar, grus, sediment) och flodens rörelse och det långa tidsperspektivet.

Vanliga anledningar till att elevsvar inte ger belägg för nivå E

Eleven kopplar uppkomsten av dalgången till istiden.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Jag tror att det regnar och när vattnet rinner med floden blir det till slut djupare och större.

Kommentar: Eleven kopplar samman dalgångens uppkomst med att vattnet i floden rör sig. Eftersom eleven skriver "blir det till slut" framgår det även att eleven förstår tidens betydelse för bildandet av dalgången.

För att vattnet innehåller stenar och sånt som har slipat berget.

Kommentar: Elevens förklaring berör på vilket sätt vattnet fungerar eroderande.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

En flod kan bilda en så djup och stor dalgång därför stenar och annat som åker med floden har eroderat (brytit ned) berget. När det har regnat på berget har mer och mer vatten samlats och ringlat sig nerför berget och gröpt ur berget under väldigt lång tid och då har det blivit denna djupa dalgång.

Kommentar: Elevens förklaring tar upp hur vattnet fungerar eroderande och det långa tidsperspektivet.

Uppgift 19

Varför torkar en del sjöar ut? Resonera om olika orsaker. Du kan ta hjälp av begreppen i rutan: Konstbevattning - Dammyggen - Klimatförändringar

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om natur- och kulturlandskap och visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om processer som formar och förändrar jordytan, samt vilka konsekvenser det kan få för människor och natur. I resonemangen beskriver eleven **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan natur- och kulturlandskap, naturresurser och hur befolkningen är fördelad. Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven anger relevanta orsaker samt förklarar hur dessa orsaker kan leda till att sjöar torkar ut.
- I vilken utsträckning elevens resonemang innehåller enkla/komplexa orsakssamband.
- I vilken utsträckning geografiska begrepp används i relevanta sammanhang.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven anger en relevant orsak och förklarar hur denna orsak kan leda till att sjöar torkar ut.	Eleven anger olika relevanta orsaker och förklarar hur dessa kan leda till att sjöar torkar ut.	Eleven anger olika relevanta orsaker och förklarar hur dessa kan leda till att sjöar torkar ut.
Elevens resonemang innehåller ett enkelt orsakssamband .	Elevens resonemang innehåller ett komplext orsakssamband .	Elevens resonemang innehåller flera komplexa orsakssamband .
Exempel på ett enkelt orsakssamband: <i>Om man tar vatten från sjön för att konstbevattna så kan ju vattnet i sjön ta slut.</i>	Exempel på ett komplext orsakssamband: <i>Klimatförändringar kan förstärka klimatet som redan finns på en plats. Där det är varmt kanske det blir ännu varmare och då kan en sjö som ligger i området börja avdunsta.</i>	Exempel på ett komplext orsakssamband, se C.
Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.	Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.	Geografiska begrepp används genomgående i relevanta sammanhang.

Relevanta orsaker kan handla om:

- att klimatförändringar leder till varmare klimat/minskad nederbörd/krympande glaciärer som på sikt minskar tillflödet av vatten till sjön
- att dammbyggen gör att tillflödet av vatten från floder minskar
- att konstbevattning gör att vatten leds bort från sjön och ut på åkrar

Vanliga anledningar till att elevsvar inte ger belägg för nivå E

Eleven har endast använt ord från rutan som förklaring utan att förklara hur det går till, t.ex. *Sjöar kan torka ut på grund av dammbyggen.*

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

En orsak till att sjöar torkar ut är att det har blivit så stora klimatförändringar t.ex. att det blivit så varmt att det mesta vattnet dunstar bort.

Kommentar: Eleven anger en relevant orsak till varför sjöar kan torka ut, klimatförändringar. Eleven ger dessutom en förklaring till hur det går till (vattnet dunstar bort). Elevens förklaring innehåller därmed ett enkelt orsakssamband. Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Vissa sjöar torkar ut när det blir ett varmare klimat på grund av människans alla utsläpp. Bävvar gillar att bygga damm som blockerar vattnet från att forsa fritt. Det kan människor också göra. På så vis stoppas mängder av vatten från att hamna i den egentliga sjön.

Kommentar: Eleven anger två relevanta orsaker till att sjöar kan torka ut (klimatförändringar och dammbyggen). Eleven förklarar dessutom hur dessa orsaker leder till att sjöar torkar ut (klimatet blir varmare samt att dammar kan minska tillflödet till sjön). Resonemanget om dammbyggen innehåller konkretiseringar genom att eleven ger exempel på hur dammbyggen påverkar vattenflödet och är därmed exempel på ett komplext orsakssamband. Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Klimatet kan vara en orsak till att det blir uttorkning i sjöar. Då kan det nämligen bli varmare på platser som redan är varma så då kan en sjö torka ut på grund av värmen. Dammbyggen kan också torka ut en sjö när man bygger en damm så stoppar man en flod mitt i sitt flöde. För dammen hindrar vattnet från att fortsätta in i sjön så då torkar resten av floden/sjön ut. Konstbevattning är att man leder rör från sjön till saker som ska vattnas så då kan man behöva så mycket vatten att man gör slut på en hel sjö.

Kommentar: Eleven anger tre relevanta orsaker (klimatförändringar, dammbyggen och konstbevattning). Eleven förklarar dessutom hur dessa orsaker kan leda till att sjöar torkar ut. Elevens förklarande resonemang innehåller flera komplexa orsakssamband och geografiska begrepp används genomgående i relevanta sammanhang.

Uppgift 20

Resonera om olika konsekvenser av att en sjö torkar ut. Du kan ta hjälp av följande frågor: Hur påverkas människor och natur i området? Hur påverkas möjligheten till försörjning?

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om natur- och kulturlandskap och visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om processer som formar och förändrar jordytan, samt vilka konsekvenser det kan få för människor och natur. I resonemangen beskriver eleven **enkla/förhållandevis komplexa/komplexa** samband mellan natur- och kulturlandskap, naturresurser och hur befolkningen är fördelad. Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven tar upp relevanta konsekvenser av att en sjö torkar ut.
- I vilken utsträckning elevens resonemang innehåller enkla/komplexa orsakssamband.
- I vilken utsträckning geografiska begrepp används i relevanta sammanhang.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<p>Eleven tar upp en relevant konsekvens av att en sjö torkar ut.</p> <p>Elevens resonemang innehåller ett enkelt orsakssamband.</p> <p>Exempel på ett enkelt orsakssamband: <i>Det blir mindre vatten och då kan t.ex. bönder få svårt att odla.</i></p> <p>Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.</p>	<p>Eleven tar upp olika relevanta konsekvenser av att en sjö torkar ut.</p> <p>Elevens resonemang innehåller ett komplext orsakssamband.</p> <p>Exempel på ett komplext orsakssamband: <i>Om vattnet försvinner så kan bönderna runt sjön inte få vatten till sina odlingar. Då minskar deras skördar och de kanske inte kan leva kvar.</i></p> <p>Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.</p>	<p>Eleven tar upp olika relevanta konsekvenser av att en sjö torkar ut.</p> <p>Elevens resonemang innehåller flera komplexa orsakssamband.</p> <p>Exempel på ett komplext orsakssamband, se C.</p> <p>Geografiska begrepp används genomgående i relevanta sammanhang.</p>

Relevanta konsekvenser kan handla om:

- att det blir vattenbrist
- att det blir svårare att bedriva jordbruk eller fiske i området
- att djur- och växtlivet påverkas negativt
- att området omvandlas till öken
- att människor tvingas lämna området p.g.a. vattenbrist eller försämrade försörjningsmöjligheter

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Träden får inget vatten och dör liksom alla djur och växter runtomkring. Befolkningen får inget vatten till att dricka eller tvätta sig.

Kommentar: Eleven tar upp två relevanta konsekvenser (djur och natur drabbas samt att befolkningen får mindre vatten). Elevens resonemang innehåller enbart enkla orsakssamband. Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Det blir torrare och växter och djur torkar ut. Människorna får allt svårare att hitta vatten och dör så småningom - om dom inte kan flytta. Man kan inte längre fånga fisk eller andra vattenlevande djur om det inte finns en annan sjö och eftersom frukten på träden kan dö är det svårt att få något att sälja eller äta.

Kommentar: Eleven tar upp både hur natur och människor i området påverkas (två relevanta konsekvenser). Elevens förklaring innehåller ett komplext orsakssamband genom att eleven förklarar på vilka sätt en torrare natur påverkar människors försörjningsmöjligheter. Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.

Naturen påverkas lätt av det. Den får ingen näring om sjön torkar ut. Befolkningen påverkas kanske inte så lätt, det beror på vilket land detta handlar om. I fattiga länder där det är brist på vatten så blir det ju svårt om detta skulle inträffa. Skatten skulle kunna gå till mer vatten då.

Kommentar: Eleven förklarar både att natur och befolkning kan påverkas av att en sjö torkar ut. Eleven problematiserar sitt svar genom att ta upp att konsekvenserna av att en sjö torkar ut kan vara olika stora beroende på var i världen det sker. Detta är exempel på ett komplext orsakssamband. Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Oftast bosätter sig djur på platser där de har tillgång till mycket vatten. Om sedan denna vattenkälla torkar ut måste de ta sig till en ny vattenkälla som kan vara flera mil bort. Vi bygger byar nära vattendrag och befolkningen är oftast helt beroende av just den vattenkällan. Vattenkällan är antagligen deras dricksvatten och de använder den till sina odlingar. Om den sen försvinner måste de snabbt hitta en ny närliggande vattenkälla eller flytta på hela byn. Om vattnet försvinner råkar alla växter illa ut. Om det inte regnar så ofta där tar växterna upp vatten från vattenkällan. Om den försvinner, vad ska de då göra?

Kommentar: Eleven tar upp flera relevanta konsekvenser och relaterar dessa konsekvenser till varandra (komplexa orsakssamband). Geografiska begrepp används genomgående i relevanta sammanhang.

Uppgift 21

Varför kan arbetet med att hämta vatten leda till fattigdom? Resonera om olika orsaker. Ta hjälp av begreppen i rutan.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Dessutom för eleven resonemang om orsaker till och konsekvenser av ojämlika levnadsvillkor i världen och ger då **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda förslag på hur människors levnadsvillkor kan förbättras.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven tar upp relevanta orsaker till hur arbetet med att hämta vatten kan orsaka fattigdom.
- I vilken utsträckning elevens resonemang innehåller enkla/komplexa orsakssamband.
- I vilken utsträckning elevens resonemang utgår från olika perspektiv, t.ex. individ *eller* samhälle *eller* kort sikt eller lång sikt.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
<p>Eleven tar upp en relevant orsak till hur arbetet med att hämta vatten kan orsaka fattigdom.</p> <p>Elevens resonemang innehåller ett enkelt orsakssamband.</p> <p>Exempel på ett enkelt orsakssamband: <i>Om kvinnorna får ägna mycket tid åt att hämta vatten hinner de inte utbilda sig.</i></p>	<p>Eleven tar upp olika relevanta orsaker till hur arbetet med att hämta vatten kan orsaka fattigdom.</p> <p>Elevens resonemang innehåller antingen ett komplext orsakssamband</p> <p>eller</p> <p>Elevens resonemang utgår från olika perspektiv, t.ex. individ/samhälle.</p> <p>Exempel på ett komplext orsakssamband: <i>Om kvinnorna får ägna mycket tid åt att hämta vatten hinner de inte utbilda sig och då har de svårare att få jobb vilket gör att många blir kvar i hemmet.</i></p>	<p>Eleven tar upp olika relevanta orsaker till hur arbetet med att hämta vatten kan orsaka fattigdom</p> <p>Elevens resonemang innehåller både flera komplexa orsakssamband</p> <p>och</p> <p>Elevens resonemang utgår från olika perspektiv, t.ex. individ/samhälle.</p> <p>Exempel på ett komplext orsakssamband, se C.</p>

Relevanta orsaker kan handla om:

- att arbetet med att hämta vatten går ut över barnens skolgång, vilket i sin tur kan påverka hela samhället negativt eftersom en utbildad arbetskraft är viktig för ett lands ekonomiska och sociala utveckling
- att arbetet med att hämta vatten tar tid från andra arbetsuppgifter och därav påverkar individens försörjningsmöjligheter och samhällets potentiella arbetskraft
- att arbetet med att hämta vatten påverkar individens hälsa negativt
- att flickornas/kvinnornas villkor kan försämrats när de tar det största ansvaret för arbetet med att hämta vatten.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

För att kvinnorna inte hinner gå i skolan och då är det ingen som har någon utbildning och får inget jobb.

Kommentar: Elevens resonemang är relevant och innehåller ett enkelt orsakssamband.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Eftersom att kvinnorna måste hämta vatten varje dag så hämmar det deras chans att utbilda sig och då blir det svårare att få jobb. Om en stor del av befolkningen inte är utbildad desto svårare är det för ett land att utveckla sig.

Kommentar: Elevens resonemang är relevant och eleven förklarar hur arbetet med att hämta vatten påverkar individer och hela länder. Elevens resonemang knyter samman två perspektiv (hämta vatten – sämre utbildning hos befolkningen – mindre möjligheter för ett land att utvecklas).

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Om man tänker på den enskilda individen som måste gå och hämta vatten så tar det oerhört mycket tid och kraft. Tid som man istället skulle kunna lägga på att försöka skaffa sig jobb och t.ex. utbildning. Det är såklart jobbigt fysiskt och jag tror även att man drabbas psykiskt, att ständigt veta att det behöver göras, press från andra och det tar "för lång" tid innan vattnet hamnar i hemmet, oron längs vägen för tjuvar, våldtäktsmän, misshandel m.m. Detta straffar såklart hela landets utveckling då man först och främst prioriterar att överleva (mat, vatten osv), och då har man inte möjlighet att kunna fokusera på jobb som drar in pengar. I fattiga länder är tillgången till vatten låg, och det är alltså en anledning till fattigdomen. Det är ett samband!

Kommentar: Eleven tar upp olika orsaker (t.ex. tar tid, påverkar fysisk och psykisk hälsa) och elevens resonemang innehåller komplexa orsakssamband som konkretiseras med flera relevanta exempel, t.ex. oron för våldtäktsmän. Resonemanget utgår från såväl individens perspektiv samt hela landets perspektiv och förklarar också vilket samband som finns mellan dessa perspektiv (brist på vatten gör att individer måste lägga mycket tid till att hämta vatten vilket i sin tur begränsar individens och därmed hela landets möjlighet att utvecklas).

DRICKSVATTEN

Uppgift 22

Skriv ut siffrorna för sjöarna och floden på rätt plats på kartan.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har **grundläggande/goda** kunskaper om Sveriges, Nordens och Europas namngeografi och visar det genom att med **viss/relativt god** säkerhet beskriva lägen på och storleksrelationer mellan olika geografiska objekt.

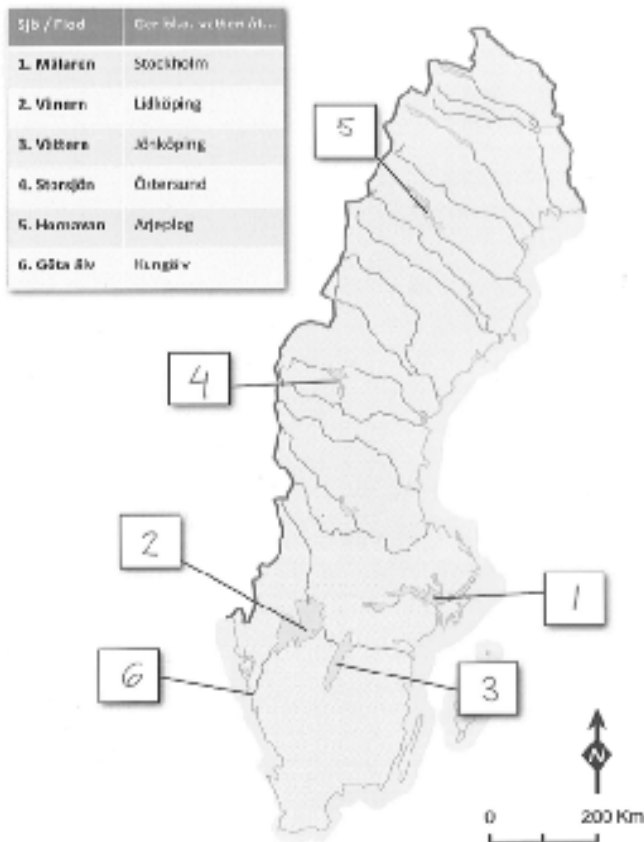
Bedömningsaspekter

- Antal korrekta svar

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C
3-4 korrekta svar	5-6 korrekta svar

Korrekta svar

DRICKSVATTEN

Uppgift 23

Var finns grundvattnet? Kryssa för rätt bokstav i illustrationen.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett **i huvudsak** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- Antal korrekta svar

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E
Eleven har markerat den korrekta bokstaven på illustrationen.

Korrekt svar

Korrekt svar är bokstav D

DRICKSVATTEN

Uppgift 24

Grundvattnet är oftast renare än vattnet i sjöar och floder. Förklara varför.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om natur- och kulturlandskap och visar det genom att föra **enkla och till viss del /utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om processer som formar och förändrar jordytan, samt vilka konsekvenser det kan få för människor och natur.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven kopplar sin förklaring till att marken kan fungera som ett filter och/eller att vattnet i sjöar och floder är mer utsatt för föroreningar.
- I vilken utsträckning elevens förklaring innehåller enkla/komplexa orsakssamband.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven kopplar sin förklaring antingen till att marken kan fungera som ett filter	Eleven kopplar sin förklaring antingen till att marken kan fungera som ett filter	Eleven kopplar sin förklaring både till att marken kan fungera som ett filter
eller	eller	och
att vatten i sjöar och floder är mer utsatt för föroreningar.	att vatten i sjöar och floder är mer utsatt för föroreningar.	att vatten i sjöar och floder är mer utsatt för föroreningar.
Förklaringen innehåller dessutom ett enkelt orsakssamband .	Förklaringen innehåller dessutom ett komplext orsakssamband .	Förklaringen innehåller dessutom ett komplext orsakssamband .
Exempel på ett enkelt orsakssamband: <i>Grundvattnet är skyddat av marken.</i>	Exempel på ett komplext orsakssamband: <i>När regnvatten rinner genom marken renas det av all sand och sten. Marken är nästan som ett filter.</i>	Exempel på ett komplext orsakssamband, se C.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Människor kanske har smutsat ner floder när de kastar skräp i dem.

Kommentar: Elevens förklaring kopplas till att floder kan förorenas av människor. Elevens förklaring innehåller ett enkelt orsakssamband.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

För att sjöar och hav är öppna för avfall och andra giftiga ämnen. Men grundvattnet skyddas av marken ovanför grundvattnet. Så i och med det blir grundvattnet mycket renare än andra vattenkällor.

Kommentar: Elevens förklaring kopplas till att ytvatten är mer utsatt för föroreningar. Eftersom eleven jämför det ”öppna vattnet” med grundvattnet så är detta exempel på ett komplext orsakssamband.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Grundvatten är det vatten som sugas ner i jorden när det regnar. När det åker nedåt så renas det av stenarna och gruset i marken. Vattnet i sjöar och floder har inte blivit renat av jorden utan är bara regnvatten. Det innehåller oftast avgaser och annat giftigt och är därför orent. Sedan kan ju människan förorena vattnet genom att t.ex. slänga skräp i det.

Kommentar: Eleven kopplar sin förklaring både till att marken fungerar som ett filter och att vatten i sjöar och floder är mer utsatt för föroreningar. Elevens resonemang innehåller komplexa orsakssamband genom att eleven exemplifierar sitt resonemang.

VATTNETS BETYDELSE

Uppgift 25

I vilka delar av världen är det vattenbrist? Kryssa för två alternativ.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, metoder och tekniker på ett **i huvudsak** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- Antal korrekta svar

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E
1-2 korrekta svar

Korrekta svar

Norra Afrika *och* Södra Australien

VATTNETS BETYDELSE

Uppgift 26-28

Uppgift 26-28 besvaras genom att eleven använder kartorna.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, metoder och tekniker på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven har besvarat de olika frågorna på ett korrekt sätt.

Beskrivning av progressionen

Uppgift 26-28 bedöms tillsammans enligt beskrivning av progressionen nedan.

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven har besvarat en av frågorna på ett korrekt sätt.	Eleven har besvarat två av frågorna på ett korrekt sätt.	Eleven har besvarat samtliga tre frågor på ett korrekt sätt.

Korrekta svar

Uppgift 26

Av elevens förklaring framgår att eleven förstår att det beror på att nederbörden är hög vid ekvatorn.

Exempel på elevsvar: *Längs ekvatorn ligger den tropiska zonen. Där regnar det ganska mycket mer än vad det kanske gör på andra ställen. Där är det inte lika tätbefolkat och ger vatten till alla som behöver det.*

Uppgift 27

Eleven har valt plats D eller F (om elevens förklaring är relevant kan det finnas skäl att även bedöma område C som korrekt). För att svaret ska bedömas som korrekt ska eleven även ha gett en relevant förklaring till sitt val.

Exempel på en relevant förklaring: *För att det bor väldigt många människor i det ganska fattiga Indien och alla kan inte få rent vatten.*

Uppgift 28

Eleven har valt plats C. För att svaret ska bedömas som korrekt ska eleven även ha gett en relevant förklaring till sitt val.

Exempel på en relevant förklaring: *För i norra Afrika är det öken och därför finns det inte så mycket vatten och då kan konflikt uppstå.*

Uppgift 29

Vilket land producerar mest elström med vattenkraft? Kryssa för ett alternativ.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven kan undersöka omvärlden och använder då kartor och andra geografiska källor, metoder och tekniker på ett **i huvudsak** fungerande sätt.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E
Eleven har kryssat för det korrekta svarsalternativet, Norge.

Korrekt svar

Norge

VATTNETS BETYDELSE

Uppgift 30

I diagrammet kan du se att Sverige producerar mycket elström med vattenkraft jämfört med många andra länder. Vad kan det bero på? Förklara kort.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har **grundläggande/goda** kunskaper om natur- och kulturlandskap och visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl** underbyggda resonemang om processer som formar och förändrar jordytan, samt vilka konsekvenser det kan få för människor och natur. I resonemangen beskriver eleven **enkla/förhållandevis komplexa** samband mellan natur- och kulturlandskap, naturresurser och hur befolkningen är fördelad.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven tar upp relevanta orsaker till att vattenkraften utgör en stor del av Sveriges elproduktion.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C
Eleven tar upp en relevant orsak.	Eleven tar upp minst två relevanta orsaker.

Relevanta orsaker kan handla om:

- att det finns många floder/älvar i Sverige
- de svenska flodernas fallhöjd/storlek
- smältvatten från snö och is
- miljöpolitik
- att andra energislag dominerar i de övriga länderna

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

För att många älvar och floder i Sverige kan utnyttjas på detta sätt.

Kommentar: Eleven tar upp en relevant orsak, att det finns många floder i Sverige att bygga vattenkraftverk i.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

Det finns massor med floder och älvar i Sverige som vi använder i vattenkraften. På vintern blir det mycket is också. När den sedan smälter får vi ännu mer vatten.

Kommentar: Eleven tar upp två orsaker, att Sverige har många floder att bygga vattenkraftverk i samt att tillgången till smältvatten.

Uppgift 31

Vilka fördelar och nackdelar finns med att bygga vattenkraftverk? Resonera med hjälp av begreppen i rutan. Människor - Natur, Lokalt – Globalt, Nutid - Framtid.

Uppgiften prövar följande del av kunskapskravet

Eleven har **grundläggande/goda/mycket goda** kunskaper om natur- och kulturlandskap och visar det genom att föra **enkla och till viss del/utvecklade och relativt väl/välutvecklade och väl** underbyggda resonemang om processer som formar och förändrar jordytan, samt vilka konsekvenser det kan få för människor och natur. Eleven kan även använda geografiska begrepp på ett **i huvudsak/relativt väl/väl** fungerande sätt.

Bedömningsaspekter

- I vilken utsträckning eleven anger relevanta fördelar och nackdelar med vattenkraft.
- I vilken utsträckning elevens resonemang innehåller enkla/komplexa orsakssamband.
- I vilken utsträckning elevens resonemang utgår från olika perspektiv, t.ex. människor - natur *eller* lokalt - globalt *eller* nutid - framtid.
- I vilken utsträckning geografiska begrepp används i relevanta sammanhang.

Beskrivning av progressionen

Belägg för nivå E	Belägg för nivå C	Belägg för nivå A
Eleven anger antingen en relevant fördel eller nackdel med vattenkraft.	Eleven anger både en relevant fördel och nackdel med vattenkraft.	Eleven anger både en relevant fördel och nackdel med vattenkraft.
Elevens resonemang innehåller ett enkelt orsakssamband .	Elevens resonemang innehåller antingen ett komplext orsakssamband eller Elevens resonemang utgår från olika perspektiv , t.ex. människor - natur.	Elevens resonemang innehåller både flera komplexa orsakssamband och Elevens resonemang utgår från olika perspektiv , t.ex. människor - natur.
Exempel på ett enkelt orsakssamband: <i>Vattenkraften är miljövänlig eftersom den inte släpper ut farliga ämnen.</i>	Exempel på ett komplext orsakssamband: <i>En fördel är att den inte leder till koldioxidutsläpp och därför är ett bra alternativ om man vill stoppa klimatförändringarna.</i>	Exempel på ett komplext orsakssamband, se C.
Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.	Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.	Geografiska begrepp används genomgående i relevanta sammanhang.

Relevanta fördelar och nackdelar kan handla om:

- **Fördelar:** Vattenkraft genererar el-ström, det ger energi utan koldioxidutsläpp eller andra farliga utsläpp, det är en förnybar energikälla, vattenkraft är en förhållandevis billig och säker energikälla.
- **Nackdelar:** Kraftverk och dammar innebär ett ingrepp i miljön som förändrar förutsättningarna för liv i och intill vattendraget, fiskar som reproducerar sig i strömmande vatten kan påverkas negativt, olja i kraftverkets maskiner kan förorena miljön. I större dammbyggen kan bebodda områden läggas under vatten och människor tvingas lämna sina hem. Kraftverksdammars brister kan leda till översvämningar.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå E

Vissa kanske tycker det är bra men jag tycker det är dåligt för fiskarna blir störda av vattenkraften och de kanske dör ut helt.

Kommentar: Eleven tar upp en relevant nackdel (att fiskar påverkas negativt vilket påverkar fiskebeståndet i floden). Elevens resonemang innehåller ett enkelt orsakssamband. Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå C

En fördel är att vattenkraft kan göra en bättre miljö eftersom det inte släpper ut farliga ämnen som förstör naturen och klimatet vilket är bra för sjödjuren som lever i floden. En nackdel kan vara att om det blir översvämningar så är det en risk för de som bor i området.

Kommentar: Eleven tar upp relevanta fördelar och en relevant nackdel. I sitt resonemang om vattenkraftens fördelar finns ett komplext orsakssamband (uttrycker orsakssamband i flera led). Geografiska begrepp förekommer i relevanta sammanhang.

Exempel på elevsvar som ger belägg för nivå A

Vattenkraften ger inte lika mycket el som exempelvis kärnkraft men det är mycket bättre för miljön. Om vi nån gång skulle avskaffa kärnkraften så behöver vi något att ersätta det med. Vattenkraftverket kanske påverkar området negativt men om man ser till den globala verksamheten så är det ett miljövänligt val. Genom att bygga vattenkraftverk använder vi jordens naturliga resurser. Att vi får tillgång till energi är bra för hela befolkningen då efterfrågan på energi ökar hela tiden.

Kommentar: Eleven anger en relevanta nackdel (ger inte så mycket el som kärnkraft) och olika fördelar med vattenkraft. I elevens resonemang om vattenkraftens fördelar finns flera komplexa orsakssamband (t.ex. genom att eleven utvecklar sin förklaring om varför vattenkraft är ett miljövänligt val samt genom att eleven jämför vattenkraft med kärnkraft). Elevens resonemang utgår från olika perspektiv (lokalt - globalt). Geografiska begrepp används genomgående i relevanta sammanhang.

Räkna fram provbetyg

För att sammanställa elevens resultat och räkna fram elevens provbetyg ska den resultatrapport som finns på s. 51 användas. Resultatrapporten finns även sist i Delprov B.

Det finns även möjlighet att fylla i resultatrapporten via webben (www.natprov.edu.uu.se). När resultatrapporten är ifylld räknas elevens provbetyg fram automatiskt och resultatrapporten kan skrivas ut. Läraren kan dessutom skriva ut en visualisering av provresultatet för den enskilde eleven. Syftet med visualiseringen är att ge en översiktlig bild av elevens resultat på varje förmåga och på de enskilda provuppgifterna. Visualiseringen kan med fördel användas som underlag för individuella utvecklingsplaner och formativa samtal med eleverna.

Kommentar till ifylld resultatrapport

Till höger finns ett exempel på hur en ifylld resultatrapport kan se ut. Eleven i exemplet har uppnått provbetyget D.

Varför får eleven i exemplet provbetyget D? Det totala antalet belägg är 36 (gränsen för provbetyget D är minst 29 belägg). Elevens resultat uppfyller dessutom kravet om att belägg för E ska finnas på samtliga förmågor. Antalet belägg för nivå C och A överstiger även 9 och är fördelade på fler än två förmågor.

Eleven i exemplet har fått 36 belägg, borde det inte ge provbetyget C? För att få provbetyget C krävs även att eleven har fått belägg för nivå C på samtliga förmågor. Eleven i exemplet saknar belägg för nivå C på förmåga 2. För att få provbetyget C krävs dessutom att eleven fått sammanlagt minst 12 belägg för nivå C och/eller A. Eleven i exemplet har uppnått sammanlagt 11 belägg för nivå C och A. Därför uppnår inte eleven i exemplet alla krav för provbetyget C.

Kom ihåg att du kan få hjälp med att räkna fram provbetyg genom att fylla i resultatrapporten på webben: www.natprov.edu.uu.se

Provbetyg	Minsta antal belägg totalt	Fördelning
E	19	» Belägg för E ska vara fördelade på samtliga förmågor.
D	29	» Belägg för E ska vara fördelade på samtliga förmågor. » Totalt 9 av beläggen ska finnas på nivå C eller A. » Belägg för C ska vara fördelade på två förmågor.
C	36	» Belägg för C ska vara fördelade på samtliga förmågor. » Totalt 12 av beläggen ska vara finnas på nivå C eller A.
B	46	» Belägg för C ska vara fördelade på samtliga förmågor. » Totalt 6 av beläggen ska finnas på nivå A. » Belägg för A är fördelade på två förmågor.
A	51	» Belägg för C ska vara fördelade på samtliga förmågor. » Totalt 9 av beläggen ska finnas på nivå A. » Belägg för A är fördelade på tre förmågor.

Exempel på ifylld resultatrapport

Förmåga 1		Belägg på nivå E		Belägg på nivå C		Belägg på nivå A	
Förmåga att analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen.	Delprov A		Delprov A		Delprov A		
	Uppgift 1-4	☒		Uppgift 5-6	☐	Uppgift 5-6	☐
	Uppgift 7	☒		Uppgift 7	☐	Uppgift 7	☐
	Delprov B		Delprov B		Delprov B		
	Uppgift 16	☒					
	Uppgift 17	☒					
	Uppgift 18	☒	Uppgift 18	☒			
Uppgift 23	☒						
Uppgift 24	☒	Uppgift 24	☒	Uppgift 24	☒		
Uppgift 31	☒	Uppgift 31	☐	Uppgift 31	☐		
Summa belägg på förmåga 1 Max: 18 Eleven:	12	Antal belägg på E-nivå Max: 9 Eleven:	9	Antal belägg på C-nivå Max: 5 Eleven:	2	Antal belägg på A-nivå Max: 4 Eleven:	1
Förmåga 2		Belägg på nivå E		Belägg på nivå C		Belägg på nivå A	
Förmåga att utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen.	Delprov A		Delprov A		Delprov A		
	Uppgift 13	☒	Uppgift 13	☐	Uppgift 13	☐	
	Uppgift 14	☒	Uppgift 14	☐	Uppgift 14	☐	
	Delprov B		Delprov B		Delprov B		
	Uppgift 19	☒	Uppgift 19	☐	Uppgift 19	☐	
	Uppgift 20	☒	Uppgift 20	☐	Uppgift 20	☐	
Uppgift 30	☒	Uppgift 30	☐				
Summa belägg på förmåga 2 Max: 14 Eleven:	5	Antal belägg på E-nivå Max: 5 Eleven:	5	Antal belägg på C-nivå Max: 5 Eleven:	0	Antal belägg på A-nivå Max: 4 Eleven:	0
Förmåga 3		Belägg på nivå E		Belägg på nivå C		Belägg på nivå A	
Förmåga att göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker.	Delprov A		Delprov A		Delprov A		
	Uppgift 9	☒	Uppgift 9	☒	Uppgift 11	☐	
	Uppgift 11	☒	Uppgift 11	☐	Uppgift 12	☒	
	Uppgift 12	☒	Uppgift 12	☒	Uppgift 15	☒	
	Uppgift 15	☒	Uppgift 15	☒			
	Delprov B		Delprov B		Delprov B		
	Uppgift 22	☒	Uppgift 22	☒	Uppgift 26-28	☐	
	Uppgift 25	☒					
Uppgift 26-28	☒	Uppgift 26-28	☐				
Uppgift 29	☒						
Summa belägg på förmåga 3 Max: 18 Eleven:	13	Antal belägg på E-nivå Max: 8 Eleven:	8	Antal belägg på C-nivå Max: 6 Eleven:	4	Antal belägg på A-nivå Max: 4 Eleven:	1
Förmåga 4		Belägg på nivå E		Belägg på nivå C		Belägg på nivå A	
Förmåga att värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.	Delprov A		Delprov A		Delprov A		
	Uppgift 8a	☒	Uppgift 8a	☒	Uppgift 8a	☐	
	Uppgift 8b	☒	Uppgift 8b	☒	Uppgift 8b	☐	
	Uppgift 10	☒	Uppgift 10	☐	Uppgift 10	☐	
Delprov B		Delprov B		Delprov B			
Uppgift 21	☐	Uppgift 21	☐	Uppgift 21	☐		
Summa belägg på förmåga 4 Max: 12 Eleven:	5	Antal belägg på E-nivå Max: 4 Eleven:	3	Antal belägg på C-nivå Max: 4 Eleven:	2	Antal belägg på A-nivå Max: 4 Eleven:	0
Summering		Belägg på nivå E		Belägg på nivå C		Belägg på nivå A	
Summa belägg	36	Summa belägg på E-nivå	25	Summa belägg på C-nivå	8	Summa belägg på A-nivå	3
Tot ant belägg:	62 Eleven:	Max: 26 Eleven:		Max: 20 Eleven:		Max: 16 Eleven:	
Provbetyg:	D	Belägg finns för nivå E på alla förmågor	ja ☒ nej ☐	Belägg finns för nivå C på alla förmågor	ja ☐ nej ☒	Belägg finns för nivå A på tre förmågor	ja ☐ nej ☒

Centralt innehåll

Tabellen nedan visar vilka delar av det centrala innehållet som prövas i ämnesprovet (se vita celler).

Centralt innehåll	Dp A	Dp B
<i>Livsmiljöer</i>		
<ul style="list-style-type: none"> Jordytan och på vilka sätt den formas och förändras av människans markutnyttjande och naturens egna processer, till exempel plattetektonik och erosion. Vilka konsekvenser detta får för människor och natur. 		
<ul style="list-style-type: none"> De svenska, nordiska och övriga europeiska natur- och kulturlandskapen. Processen bakom samt deras utmärkande drag och utbredning. 		
<ul style="list-style-type: none"> Jordens naturresurser, till exempel vatten, odlingsmark, skogar och fossila bränslen. Var på jorden olika resurser finns och vad de används till. Vattnets betydelse, dess fördelning och kretslopp. 		
<ul style="list-style-type: none"> Fördelningen av Sveriges, Nordens och övriga Europas befolkning samt orsaker till fördelningen och konsekvenser av denna. 		
<i>Geografins metoder, begrepp och arbetssätt</i>		
<ul style="list-style-type: none"> Namn och läge på Sveriges landskap samt orter, berg, hav och vatten i Sverige samt huvuddragen för övriga Norden. 		
<ul style="list-style-type: none"> Namn och läge på övriga Europas länder samt viktigare öar, vatten, berg, regioner och orter. 		
<ul style="list-style-type: none"> Kartan och dess uppbyggnad med färger, symboler och skala. Topografiska och tematiska kartor. 		
<ul style="list-style-type: none"> Insamlingar och mätningar av geografiska data från närområdet, till exempel åldersfördelning, trafikflöden och vattenförbrukning. 		
<ul style="list-style-type: none"> Fältstudier för att undersöka natur- och kulturlandskap, till exempel hur marken används i närmiljön. 		
<ul style="list-style-type: none"> Centrala ord och begrepp som behövs för att kunna läsa, skriva och samtala om geografi. 		
<i>Miljö, människor och hållbarhetsfrågor</i>		
<ul style="list-style-type: none"> Hur val och prioriteringar i vardagen kan påverka miljön och bidra till en hållbar utveckling. 		
<ul style="list-style-type: none"> Ojämlika levnadsvillkor i världen, till exempel olika tillgång till utbildning, hälsovård och naturresurser samt några bakomliggande orsaker till detta. Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor. 		

Resultatrapport

Resultatrapport ämnesprov i geografi åk 6 2014

Namn: _____ Klass: _____

Förmåga 1	Belägg på nivå E	Belägg på nivå C	Belägg på nivå A
Förmåga att analysera hur naturens egna processer och människors verksamheter formar och förändrar livsmiljöer i olika delar av världen.	Delprov A	Delprov A	Delprov A
	Uppgift 1-4 ☐		
	Uppgift 5-6 ☐	Uppgift 5-6 ☐	Uppgift 5-6 ☐
	Uppgift 7 ☐	Uppgift 7 ☐	Uppgift 7 ☐
	Delprov B	Delprov B	Delprov B
	Uppgift 16 ☐		
	Uppgift 17 ☐		
	Uppgift 18 ☐	Uppgift 18 ☐	
	Uppgift 23 ☐		
	Uppgift 24 ☐	Uppgift 24 ☐	Uppgift 24 ☐
	Uppgift 31 ☐	Uppgift 31 ☐	Uppgift 31 ☐
Summa belägg på förmåga 1 Max: 18 Eleven:	Antal belägg på E-nivå Max: 9 Eleven:	Antal belägg på C-nivå Max: 5 Eleven:	Antal belägg på A-nivå Max: 4 Eleven:
Förmåga 2	Belägg på nivå E	Belägg på nivå C	Belägg på nivå A
Förmåga att utforska och analysera samspel mellan människa, samhälle och natur i olika delar av världen.	Delprov A	Delprov A	Delprov A
	Uppgift 13 ☐	Uppgift 13 ☐	Uppgift 13 ☐
	Uppgift 14 ☐	Uppgift 14 ☐	Uppgift 14 ☐
	Delprov B	Delprov B	Delprov B
	Uppgift 19 ☐	Uppgift 19 ☐	Uppgift 19 ☐
	Uppgift 20 ☐	Uppgift 20 ☐	Uppgift 20 ☐
	Uppgift 30 ☐	Uppgift 30 ☐	
Summa belägg på förmåga 2 Max: 14 Eleven:	Antal belägg på E-nivå Max: 5 Eleven:	Antal belägg på C-nivå Max: 5 Eleven:	Antal belägg på A-nivå Max: 4 Eleven:
Förmåga 3	Belägg på nivå E	Belägg på nivå C	Belägg på nivå A
Förmåga att göra geografiska analyser av omvärlden och värdera resultaten med hjälp av kartor och andra geografiska källor, teorier, metoder och tekniker.	Delprov A	Delprov A	Delprov A
	Uppgift 9 ☐	Uppgift 9 ☐	
	Uppgift 11 ☐	Uppgift 11 ☐	Uppgift 11 ☐
	Uppgift 12 ☐	Uppgift 12 ☐	Uppgift 12 ☐
	Uppgift 15 ☐	Uppgift 15 ☐	Uppgift 15 ☐
	Delprov B	Delprov B	Delprov B
	Uppgift 22 ☐	Uppgift 22 ☐	
Uppgift 25 ☐			
Uppgift 26-28 ☐	Uppgift 26-28 ☐	Uppgift 26-28 ☐	
Uppgift 29 ☐			
Summa belägg på förmåga 3 Max: 18 Eleven:	Antal belägg på E-nivå Max: 8 Eleven:	Antal belägg på C-nivå Max: 6 Eleven:	Antal belägg på A-nivå Max: 4 Eleven:
Förmåga 4	Belägg på nivå E	Belägg på nivå C	Belägg på nivå A
Förmåga att värdera lösningar på olika miljö- och utvecklingsfrågor utifrån överväganden kring etik och hållbar utveckling.	Delprov A	Delprov A	Delprov A
	Uppgift 8a ☐	Uppgift 8a ☐	Uppgift 8a ☐
	Uppgift 8b ☐	Uppgift 8b ☐	Uppgift 8b ☐
	Uppgift 10 ☐	Uppgift 10 ☐	Uppgift 10 ☐
	Delprov B	Delprov B	Delprov B
Uppgift 21 ☐	Uppgift 21 ☐	Uppgift 21 ☐	
Summa belägg på förmåga 4 Max: 12 Eleven:	Antal belägg på E-nivå Max: 4 Eleven:	Antal belägg på C-nivå Max: 4 Eleven:	Antal belägg på A-nivå Max: 4 Eleven:
Summering	Belägg på nivå E	Belägg på nivå C	Belägg på nivå A
Summa belägg	Summa belägg på E-nivå	Summa belägg på C-nivå	Summa belägg på A-nivå
Tot ant belägg: 62 Eleven:	Max: 26 Eleven:	Max: 20 Eleven:	Max: 16 Eleven:
Provbetyg:	Belägg finns för nivå E på alla förmågor ja ☐ nej ☐	Belägg finns för nivå C på alla förmågor ja ☐ nej ☐	Belägg finns för nivå A på tre förmågor ja ☐ nej ☐

UPPSALA
UNIVERSITET

Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier